

<https://doi.org/10.53656/his2024-2-1-yug>

*View over the Balkan Peninsula
Поглед над Балканите*

ПОЛИТИКАТА НА БЕЛГРАД КЪМ ТУРСКОТО И АЛБАНСКОТО МАЛЦИНСТВО В ЮГОСЛАВСКАТА ФЕДЕРАЦИЯ С АКЦЕНТ НА ДЕМОГРАФИЯТА ОТ КРАЯ НА ВТОРАТА СВЕТОВНА ВОЙНА ДО СМЪРТТА НА ТИТО

Доц. д-р Марияна Стамова

*Институт за балканистика с Център по тракология,
Българска академия на науките*

Abstract. In the article, the subject of research and analysis is the situation and status of the Turkish and Albanian minorities in the Yugoslav Federation after the Second World War, with an emphasis on Kosovo and Macedonia and the Yugoslav policy towards them. Because of the conflict with Kominform in June 1948 and the deterioration of the Yugoslav-Albanian relationship, the Belgrade leadership was worried about the reaction of the Albanian population in Yugoslavia. At the same time, to limit the demographic and ethnic invasion of the Albanians in Kosovo and Macedonia, Yugoslav authorities started a political campaign for their exportation. After the signing of the Yugoslav-Turkish agreement in 1953, which confirmed the convention from 1938 for the exportation of Turks from Yugoslavia in Turkey, the emigration into Turkey not only of Turks, but also Albanians, was legalized. Albanians in the Yugoslav federation got the possibility to define themselves as “Turks”, and thus to immigrate to Turkey (not Albania). In that way, many Albanians in Yugoslavia, mainly from Kosovo and Macedonia, declared themselves as “Turks”. In those years, Belgrade decided to intensify and renew the idea of emigrating the Muslim population, such as the Turks and Albanians, after World War II.

Keywords: Yugoslav Federation; Yugoslav policy; Albanians; Turks; minorities; emigration issue

Въведение

Предмет на изследване и анализ в настоящата статия са ситуацията и статутът на турското и албанското малцинство в Югославската федерация от края на Втората световна война до смъртта на нейния лидер Йосип Броз Тито с акцент на Косово и Македония. С поставянето на въпроса за националните малцин-

ства както на турците, така и на албанците на висши партийни форуми в целия период на съществуването на Югославската федерация и с обсъждането на неговото развитие в областта на обществения, стопанския и културния живот се цели да се създаде по-широка опора за политиката на Съюза на югославските комунисти сред националните малцинства. В Белград са наясно с необходимостта от по-нататъшното развитие на областите, населени с албанско и турско национално малцинство, в стопански, кадрови, образователен и културен план. От друга страна, особено след конфликта с Коминформбюро на 28 юни 1948 г. на Югославия със СССР и Източния блок, Белград взема решението за интензификация и подновяване идеята за изселване на мюсюлманското население, като турското и албанското в случая, с идеята да разреши свои вътрешнополитически проблеми и след нарастващото недоволство сред него.

Във връзка с „правилното решаване на националните отношения на територията на Югославия“ на всички малцинства след Втората световна война, а според конституцията на Федеративна народна република Югославия (ФНРЮ) от 1946 г. национални малцинства са албанците, унгарците, власите, турците, ромите, словаците, румънците, българите, украинците, чехите, русините и т.н., на тях им се гарантират освен политически и културно-просветни права. Основно в три члена на конституцията се засягат правата на националните малцинства. Така в член 13 е записано: „Националните малцинства във ФНРЮ се радват на права и защита на своето собствено културно развитие и свободно използване на своя език“. Още на 9 август 1945 г. комисия при Министерството на просветата на Демократична федеративна Югославия (ДФЮ) приема указание за откриване на училища с преподаване на майчин език на националните малцинства. Така този акт се утвърждава с член 13 от конституцията на ФНРЮ, в който се постановява отварянето на училища с изучаване на албански език в Косово и Метохия, Македония и Черна гора, както и на турците. От друга страна, в Народна република Македония (НРМ) национални малцинства са съответно албанците, турците, сърбите и власите. В тази връзка, етапите, през които преминават народите на Югославия в следвоенния период, са характерни и за развитието на всички национални малцинства във федерацията. Политиката на Белград към турците и албанците в Югославия след края на войната е да се отвори възможност за тяхното културно-образователно, социално и икономическо развитие.

Конфликтът в Коминформбюро през 1948 г. и отражението върху турците и албанците в Югославската федерация

Влошаването на югославско-албанските отношения в края на 40-те години след конфликта на Югославия с Коминформбюро от м. юни 1948 г. се отразява негативно особено на отношението към етническите албанци във федерацията. Югославското ръководство започва да провежда системна политика на

дискриминация срещу албанците – политическа, икономическа и социална. Много от училищата с преподаване на албански език са закрити и се вземат съответни мерки срещу албанската интелигенция, най-вече срещу учителите по история и по албански език. Забранено е използването на албански национални символи. Албанците във ФНРЮ, главно от Косово и Македония, масово се декларират за „турци“, възползвайки се именно от предимството, което им се дава с югославско-турското споразумение за емиграция от 1953 г. (Babuna 2000, pp. 69 – 70). С т.нар. Джентълменско споразумение между Югославия и Турция, с което именно се актуализира конвенцията от 1938 г. между двете държави за изселване на турците от Югославия в Турция, се узаконява емиграцията в Турция не само на турците, но и на албанците и се предвижда лицата, които емигрират в Турция, да нямат право да се завърнат. Предполага се, че до 1957 г. от ФНРЮ се изселват около 70 хил. албанци (Imami 1998, p. 173).

От друга страна, с отварянето през 1951 г. на училища, в които обучението е на турски език, властите в Белград дават рамо на турската просветна политика във ФНРЮ за сметка на албанската. Политиката на увеличаване на турското население се свързва с изкуственото му преувеличаване в сравнение с албанците на преброяването от 1953 г. Манипулация в числеността на турското население се наблюдава както в Косово, така и в Македония, Южна Сърбия и Черна гора. Така в цяла Югославия числеността на турското население от общо 97 954 души през 1948 се увеличава на 259 535 през 1953 г., докато ръстът на албанското население остава почти непроменен (Shtylla 1993, p. 235). През 1948 г. албанците във ФНРЮ са общо 750 431 души, докато през 1953 г. те са 754 245 души, т.е. прирастът е само 3814 души. В случая албанските изследователи посочват 115 хил. албанци, които се обявяват за турци поради „социални и политически обстоятелства“ (Shtylla 1993, p. 236). Според албанския автор Замир Штула общият брой на албанците, които емигрират в Турция в периода от 1950 до 1966 г., е повече от 400 хил. души. Това форсирано изселване на албанци от техните родни места според него се дължи на изкуствено създаваните икономически затруднения и най-вече на силната антиалбанска политика на ръководството на ФНРЮ, особено след нейното изключване от Коминформбюро през 1948 г. (Shtylla 1993, p. 239).

В периода след подписването на югославско-турското споразумение през 1953 г. (Vickers 1998, p. 149) предмет на много спекулации и противоречиви тълкувания става акцията за събиране на оръжието в Косово и Метохия през зимата на 1955 – 1956 г. Това става със съгласието на Белград, а отговорни за нейното провеждане са органите на вътрешните работи и по-конкретно службата за Държавна сигурност (УДБА) (Hasani 1986, p. 165). Според западни изследователи, използвайки претекста за борба срещу албанския иредентизъм, УДБА предприема кампания за конфискация на оръжието на албанците в

Косово и Метохия, която предизвиква широка съпротива и се стига до убийството на неколцина албанци (Vickers 1998, p. 157). Според албанските автори акцията за събиране на оръжието в Косово е само част от цялостната политика след 1949 г., насочена срещу албанците и тяхното участие в политическия живот, управлението и икономиката. Тази ситуация не може да не предизвика прояви на иредентизъм, които още през 1956 г. са налице (Marmullaku 1975, pp. 148 – 149). Други изследователи на тези проблеми пряко свързват изселването на албанското население в Турция със събирането на неговото оръжие и терора над него. Насилствената депортация на албанците за Турция приема безпрецедентни размери, особено след „акцията“ за събиране на оръжията през зимата на 1955 – 1956 г. (Shtylla 1993, pp. 233 – 241).

Междувременно напрежението в Косово и Метохия нараства лавинообразно. Остра реакция предизвиква Призренският процес (който се провежда от 12 до 17 юли 1956 г.) „срещу група албанци, обвинени в неприятелски действия срещу народа и държавата“ (Mišović 1987, p. 91). Окръжният съд в Призрен осъжда на 19 юли 1956 г. група лица от албанското малцинство, обвинени, че действат в областите Ораховац, Джаковица и Призрен, и за които е доказано, че са свързани с албанската разузнавателна служба (Mišović 1987, p. 108). Освен тях по-късно с обвинения „в шпионаж и действия срещу народа и държавата“ са посочени имената на изтъкнати и водещи косовски албански комунисти, в тези години заемащи висши постове в областта, в лицето на Джавид Нимани, Фадил Ходжа, Джевдет Хамза, Вели Дева, Исмет Шачири и др.

По-късно, след Брионския пленум на Централния комитет на Съюза на югославските комунисти (СЮК), се стига до реабилитацията на всички осъдени на Призренския процес. Тогава мистерията на тайнствения процес от 1956 г. се разбулва окончателно. Въпреки това в общественото пространство на федерацията продължават да битуват две истории за процеса в Призрен – албанската и сръбската (Mišović 1987, p. 105). Според албанската теза по това време УДБА разпространява клевети и измислици срещу албанските партийни кадри, чиято кулминация е Призренският процес (Ramet 1991, p. 188). Сръбската теза е изразена през 1985 г. от Душан Карич – член на ръководството на Съюза на комунистите в Косово и Метохия. Според него с решението на събранието на Космет през 1966 – 1968 г. материалите от Призренския процес да се скрият и унищожат като измислица на УДБА, се нарушава конституцията (Mišović 1987, p. 109).

Преброяванията на населението след Втората световна война и броят на турците и албанците в Югославия

През 1961 г. се провежда поредното преброяване на населението във ФНРЮ. Докато през 1953 населението на ФНРЮ е 16 991 449 души, то през 1961 г. то вече е 18 549 299 (Petrovich 1970, p. 7).

Данните от преброяването през 1961 г. показват, че албанците в Косово преминават една важна психологическа граница. То вече съставлява 2/3 от цялото население на областта. От друга страна, поради миграцията на турското и на определилото се за турско население относителният му дял значително намалява. Наблюдава се също леко увеличаване броя на мюсюлманите в Косово, тъй като това е времето, когато от „национално неопределени“ те стават „национално определени“ в рамките на Югославия. Всички данни на западни, югославски и албански изследователи относно броя на албанското население както в Косово, така и в Югославия не показват никакво съществено разминаване и са много близки или почти съвпадат с официалната югославска статистика (Hondius 1968, p. 13; Borožan 1999, p. 15).

На 1 юли 1966 г. на остров Бриони под председателството на Тито се провежда Четвъртият пленум на ЦК на СЮК, известен в историографията още като т.нар. „Брионски пленум“ (Četvrta Sednica CK SKJ 1966, p. 273). А само два месеца по-късно, на шестия пленум на ЦК на СК на Сърбия (14 – 15 септември 1966 г.) за първи път се изнасят данни за репресиите, на които са подложени албанците в Косово през 50-те години. Атаката е насочена основно срещу групата около Александър Ранкович като един от ръководителите на УДБА в Югославия и Светислав Стефанович в Сърбия. Най-тежки последици има акцията за събиране на оръжието от албанското население през 1956 г. Сред множеството политически „афери“ особено място заема Призренският процес от 1956 г., на който след „монтиране на фактите“ са осъдени албанци активисти на СЮК. В последните години в сръбската историография излизат някои нови критични публикации по темата, които също така дообогатяват информацията и анализа за провеждането и решенията на „Брионския пленум“ на ЦК на СЮК (Piljak 2010, pp. 73 – 95; Piljak 2014, pp. 159 – 176).

Значителното нарастване броя на албанците в Косово в началото на 70-те години на XX век, което е видно от преброяването на населението през 1971 г., освен на техния висок естествен прираст, се дължи и на вълната от нелегални албански заселници, бягащи от режима на Енвер Ходжа в Албания. В същото време се наблюдава постепенно изтласкване на сърбите и черногорците в близко прилежащите сръбски области, като Нишко, Вранско и т.н. Обратно, албанците, които се чувстват некомфортно в тези сръбски области, мигрират към Косово и долината на р. Морава. Това естествено води до хомогенизация на албанците в автономната област Косово.

Не може да не се отбележи рязкото спадане броя на турското население в сравнение с 1961 г. Докато през 1961 г. по численост турците заемат четвърто място в покрайнината, с население от 25 764 души (над 2,7%), то през 1971 г. те са едва на шесто място, с общо 12 244 души (или 1,0%). Най-много турци живеят в община Призрен – 5794 души, или 5,9% (Vickers 1998, p. 171). Една от основните причини за значителното намаляване на турското население

наред с изселванията и вътрешните миграции се дължи главно на неговата асимиляция и албанизация. От друга страна, при мюсюлманите се наблюдава значително увеличение, което се дължи както на факта, че след 1961 г. те вече са „национално определени“, така и на изселването на част от тях от Санджак и заселването им в автономната област.

Положението на турците и албанците в НР/СР Македония след войната

Още през 50-те и 60-те години на XX век в своята дейност албанската интелигенция в Македония поставя акцента върху два основни въпроса – изселването в Турция и турцизирането. Голяма част от албанците при преброяването от 30 март 1953 г. се записват като турци, за да могат без проблеми да напуснат ФНРЮ и да се изселят в Република Турция. Освен представители на интелигенцията в лицето на интелектуалците, студентите и учителите според документа за „разпространяването на шовинизма“ в редовете на албанското малцинство значително влияние оказват и ходжите. Ходжите играят съществена роля в живота на албанското мюсюлманско население и се явяват като етнообединителен фактор. Те настояват за откриването на религиозни училища и определят комунизма като неприятел на изповядването на мюсюлманската вяра².

Непосредствено след края на Втората световна война картината на националния състав на Македония не е много реална, тъй като в много македонски градове турците се пишат за албанци или обратното. Поради това броят на отделните представители от мюсюлманско вероизповедание – албанци, торбеши (ислямизирани македонци), турци, цигани, не е докрай прецизиран.

Резултатите от двете преброявания – през 1953 и 1961 г., показват няколко характерни момента. Нарастването на броя на албанците е все още плавно и се дължи най-вече на естествен прираст, тъй като още не е започнал процесът на заселване на албанци от Народна република Албания (НРА) и Автономната Косовско-Метохийска област (АКМО) на територията на Народна република Македония. В същото време е налице рязък спад на броя на турците, което не се наблюдава при друго население. Една от основните причини за това е отражението на процесите през 50-те години, свързани най-вече с масовото им изселване в Република Турция (Milosavlevski & Tomovski 1997, p. 297; Svetanovski 1990, p. 28).

В периода след 1961 г. се наблюдава демографски бум на албанското население в Македония, което е отразено при следващите преброявания, и особено през 1981 г. Наред с високата раждаемост при албанците от 22,9 промила, срещу раждаемост 10,3 промила при македонците, много силен е механичният прилив на албанци от Косово, Албания и Босна.

От данните е видна и все по-голямата голямата концентрация на албанци в западномакедонските области и градове. Високият естествен прираст, ха-

рактерен за албанците, води до постепенното оформяне на етнически чисти територии, което, от своя страна, води до демографска опасност за македонците. Намаляването на броя на македонците в Гостивар и Дебър е свързано с началото на тяхното изселване от западномакедонските области. Това обаче е процес, който става характерен за повечето градове и села в Западна Македония – на изселване на местното македонско население, на чието място се настаняват албанци. Интересен момент е и намаляването на броя на турското население в повечето общини, с изключение на Тетово, Гостивар и Дебър. В голяма степен това отново се дължи на изселването му в средата на 50-те години в Република Турция, както и на неговата разпръснатост по цялата територия на НР Македония за разлика от албанците, които живеят основно в общините на Западна Македония.

Така в СР Македония (от 1963 г.) също се наблюдава значително нарастване на албанското население за сметка както на македонското, така и на турското или общо на мюсюлманското (но не албанско) население. То е в резултат на естествения и механичен прилив на албанци в републиката. Наблюдава се началото на процес на заселване на албанци от Косово в западните и северо-западните области на Македония. Подобно на Косово, в Македония турското население и мюсюлманите също рязко намаляват. Това се дължи както на асимилацията и натиска, който албанците в републиката налагат това население да се записва като албанско, така също и на политиката на Съюза на комунистите на Македония (СКМ) с въвеждането на наименованието „македонци мюсюлмани“.

Миграцията на населението в Косово и Македония

Без съмнение, Косово с наличното си население е имиграционна и емиграционна област. Периодът след Втората световна война е много характерен с миграция на населението както вътре в самото Косово, така и навън от Косово в рамките на Югославската федерация и в чужбина. Това е много интересен въпрос, който също дава своето отражение в развитието на областта и населението, което живее на нейната територия и в съседство.

Дълго време приковано за къщата, семейството и родния край, след 60-те и особено след 70-те години, с проявите на регионални различия в степента на развитие, населението на Косово все повече се включва в териториалното и социалното движение на нейната територия. Според сърбите и черногорците става дума за над 300 000 албански емигранти, които идват в областта. Според албанските изследователи обаче поради неуспешно проведената политика на масово изселване на албанците в Турция пред югославското, и най-вече пред сръбското ръководство се поставя като задача радикалното снижаване на раждаемостта и на демографския ръст на албанското население. За тази нова политика се предлагат държавноадминистративни и антисоциални мерки.

Започва да се говори за еднонационална популационна политика, насочена срещу високата раждаемост при албанците, и за насърчаване на същата при сърбите и черногорците, както и за имиграционна политика за сърбите и черногорците, а емиграционна – за албанците в Косово (Islami 1993, p. 261 – 276).

В процеса на движението на населението вътре в Косово преобладава миграцията село – град. Причините за вътрешните преселвания лежат преди всичко в пренаселеността на селата, в неразвитата инфраструктурна урбанизационна система и в недостатъчно високия образователен стандарт.

В първите следвоенни години в Косово пристигат значителен брой сърби и черногорци както от близките, така и от по-далечните области на Сърбия и Черна гора. Те идват като специалисти заедно със своите семейства и са назначавани на работа главно в обществени, административни и културни институции – банки, учреждения, търговия, услуги, общински служби, домове на културата и т.н.

До IV Брионски пленум през 1966 г. извън Косово, Сърбия и Македония почти не се знае за масовото изселване на албанци и на други мюсюлмани в Турция като продължение от предвоенната емиграция. Изселническите вълни за Турция намаляват и почти прекъсват през 1966 г. след „интервенцията“ на международната общност и преди всичко след протестите на албанската емиграция пред ООН.

След Брионския пленум и през 70-те години в Косово идват мюсюлмани и много албанци от Македония, от Южна Сърбия и Черна гора, особено след откриването на Университета в Прищина. Според албанците не е точно твърдението, че сърбите и черногорците започват масово да напускат Косово след конституционните поправки през 1968 г., и особено след приемането на конституцията от 1974 г. Според тях това е един процес на емиграция, чието начало се налага веднага след Брионския пленум. След този партийен форум е налице процес на национална и културна еманципация на албанците и тяхното равноправно третиране със сърбите и черногорците във всички области на живота. Трябва да се изтъкне, че немалък брой от това изселило се население е с предвоенен и следвоенен колонизаторски произход. От друга страна, различията в развитието между Косово и Сърбия и другите области на федерацията все повече се задълбочават. Заради невъзможността да си намери работа в Косово, част от населението отива в различни региони на Сърбия, Словения и на други места. Такава миграция е нормална проява за всички, без разлика на националност и религия. От трета страна, освен Белград и някои големи градове в Сърбия има и няколко други стопански, урбанизационни и културни центъра на юг, като Титово Ужице, Чачак, Кралево, Крушевац, Алексинац, Лесковац, Врания и др. (Islami 1993, pp. 271 – 272).

Така основните мотиви за изселванията и преселванията са различни от тези, които изнася официалната власт в средствата за масова информация. Най-често представители от различните националности се изселват поради

икономически и семейни причини, заради образование и натиска за изселване от Косово и от едната и от другата страна, което продължава с пълна сила до разпадането на Югославия. От друга страна, темата за миграцията извън Югославия в посока Западна Европа с т.нар. гастарбайтери заслужава отделно и по-голямо внимание в самостоятелно научно изследване.

Заклучение

В заключение на това научно проучване трябва да се обърне внимание как изселническият въпрос на албанското и турското население основно в двете републики на югославската федерация – на Сърбия с акцент върху областта Косово и на другата република, Македония, оказват своето влияние върху тяхното развитие и взаимоотношения след края на Втората световна война. Това население, което пряко съжителства със сръбското и черногорското население в Косово и македонското в Македония, има както общи проблеми с него, така също ясно се наблюдават и проявите на нетърпимост и взаимни обвинения между техните общности за провежданата с десетилетия политика в тези най-изостанали региони на Титова Югославия. Независимо от няколкото югославски партийни форуми в края на 50-те – началото на 60-те години на XX в., на които открито се поставя въпросът за разглеждане политиката на СЮК по отношение проблемите на националните малцинства във федерацията, на въпросите, свързани с изселванията на албанското и турското население, неговите проблеми и развитието му във федерацията, едва от средата на 60-те години се наблюдава отрицаване на недоволството срещу политиката, която провеждат и се опитват да налагат югославските управляващи, особено в Косово. Кулминацията за характера и развитието на международните отношения в Югославската федерация се оказва Брионският пленум на ЦК на СЮК през 1966 г. С неговите решения се нанася решителен удар на националистическата политическа линия, следвана две десетилетия от Белград. Изселванията и преселенията на албанското и турското население в рамките на Югославия и извън нейните граници са само един от подходите на властта за ограничаване на неговия брой. Този опит, в крайна сметка, не постига желаните резултат, а годините до разпадането на многонационалната федерация ясно показват неговата безрезултатност и неефективност.

Благодарности

Тази статия е написана в изпълнение на дейностите по научно-изследователския проект “Етнически, религиозни и малцинствени проблеми на Балканите през XX и XXI век” на Института за балканистика с център по тракология “Проф. Александър Фол” при Българската академия на науките, София, регистриран с Рег.№ 2412130/2022 г. в Регистъра на научната дейност на Националния център за информация и документация на Република

България – НАЦИД (<https://cris.nacid.bg/public/project-preview/15206>).

БЕЛЕЖКИ

1. In: оп. 5 ш, а. е. 370, л. 223 – 224. At: Дипломатически архив на Министерството на външните работи (ДА МВнР).
2. In: ф. 427, к. 60, а. е. 8, л. 145 – 146. At: Државни архив на Република Северна Македонија (ДАРСМ).

ЛИТЕРАТУРА

- МИЛОСАВЛЕВСКИ, С. & ТОМОВСКИ, М., 1997. *Албанците во Република Македонија 1945 – 1995. Легислатива, политичка документација, статистика*. Скопје: Студентски збор.
- ПИЉАК, М., 2010. Брионски пленум 1966. године: покушај историографског тумачења догађаја. *Токови историје (Београд)*, бр. 1, с. 73 – 95.
- ЦВЕТАНОСКИ, В., 1990. *Великоалбанска илузија*. Скопје: Нова Македонија.
- BABUNA, A., 2001. The Albanians of Kosovo and Macedonia: Ethnic Identity Superseding Religion. *Nationalities Papers (Northern Illinois University)*, 1, pp. 67 – 92.
- BOROZAN, Đ., 1999. Jugoslavija i Albanija u XX vijeku. *Istorija 20. veka (Beograd)*, no. 1 – 2, pp. 9 – 20.
- ČETVRTA SEDNICA CK SKJ, 1966. *Jugoslovenski Pregled (Beograd)*, no. 7 – 8.
- HASANI, S., 1986. *Kosovo – Istine i Zablude*. Zagreb: Centar za informacije i publicitet.
- HONDIUS, F. W., 1968. *The Yugoslav Community of Nations*. The Hague – Paris: De Gruyter Mouton.
- IMAMI, P., 1998. *Srbi i Albanci Kroz Vekove*. Beograd: Samizdat.
- ISLAMI, H., 1993. The Demographic problems of Kosovo and their interpretation. In: K. PRIFTI; L. NASI; L. OMARI; P. XHUFİ; S. PULAHA; S. POLLO; Z. SHTYLLA (Eds.). *Truth on Kosova*, pp. 261 – 276. Tirana: Encyclopaedia Publishing House.
- MARMULLAKU, R., 1975. *Albania and the Albanians*. London: C. Hurst.
- MIŠOVIĆ, M., 1987. *Koje Tražio Republiku Kosovo 1945 – 1985*. Beograd: Narodna knjiga.
- PETROVIĆ, R., 1970. Brojnost i Teritorijalni Razmeštaj Naroda i Narodnosti Jugoslaviji. *Jugoslovenski Pregled (Beograd)*, no. 9, pp. 7 – 12.
- PILJAK, M., 2014. Power Game in Tito's Yugoslavia: Conundrum of Aleksandar Rankovic's Overthrow from Power. *Tokovi istorije (Beograd)*, no. 3, pp. 159 – 176.

- RAMET, S. P., 1991. *Nationalism and Federalism in Yugoslavia (1962 – 1991)*. Bloomington, Indiana University Press.
- SHTYLLA, Z., 1993. The Deportation of Albanians in Yugoslavia After the Second World War (1950–1966). *The Truth on Kosova*. Tirana: Encyclopaedia Publishing House, pp. 233 – 241.
- VICKERS, M., 1998. *Between Serb and Albanian. A History of Kosovo*. New York: Columbia University Press.
- ZEJNELI, Z., 1988. *Ko je izdao revoluciju*. Prishtina: Jedinstvo.

Acknowledgements

This article is written in fulfillment of the activities of the scientific research project „Ethnic, religious and minority problems in the Balkans in the 20th and 21st centuries“ of the Institute of Balkan Studies with the Center for Tracology „Prof. Alexander Fall“ at the Bulgarian Academy of Sciences, Sofia, registered with Reg. No. 2412130/2022 in the Register of Scientific Activities of the National Center for Information and Documentation of the Republic of Bulgaria - NACID (<https://cris.nacid.bg/public/project-preview/15206>).

REFERENCES

- BABUNA, A., 2001. The Albanians of Kosovo and Macedonia: Ethnic Identity Superseding Religion. *Nationalities Papers (Northern Illinois University)*, no. 1, pp. 67 – 92.
- BOROZAN, Đ., 1999. Jugoslavija i Albanija u XX vijeku. *Istorija 20. veka (Beograd)*, no. 1 – 2, pp. 9 – 20.
- CVETANOSKI, V., 1990. *Velikoalbanska iluzija*. Skopje: Nova Makedonija.
- ČETVRTA SEDNICA CK SKJ, 1966. *Jugoslovenski Pregled (Beograd)*, no. 7 – 8.
- HASANI, S., 1986. *Kosovo – Istine i Zablude*. Zagreb: Centar za informacije i publicitet.
- HONDIUS, F. W., 1968. *The Yugoslav Community of Nations*. The Hague-Paris: De Gruyter Mouton.
- IMAMI, P., 1998. *Srbi i Albanci Kroz Vekove*. Beograd: Samizdat.
- ISLAMI, H., 1993. The Demographic problems of Kosovo and their interpretation. In: PRIFTI, K.; NASI, L.; OMARI, L.; XHUFİ, P.; PULAHA, S.; POLLO, S.; SHTYLLA, Z. (Eds.). *Truth on Kosova*, pp. 261 – 276. Tirana: Encyclopaedia Publishing House.
- MARMULLAKU, R., 1975. *Albania and the Albanians*. London: C. Hurst.
- MILOSAVLEVSKI, S. & TOMOVSKI, M., 1997. *Albansite vo Republika Makedonija 1945 – 1995. Legislativa, politichka dokumentatsija, statistika*. Skopje: Studentski zbor.
- MIŠOVIĆ, M., 1987. *Ko je Tražio Republiku Kosovo 1945 – 1985*. Beograd: Narodna knjiga.

PETROVIĆ, R., 1970. Brojnost i Teritorijalni Razmeštaj Naroda i Narodnosti Jugoslaviji. *Jugoslovenski Pregled (Beograd)*, no. 9, pp. 7 – 12.

PILJAK, M., 2010. Brionski plenum 1966. godine: pokushaj istoriografskog tumachenja dogadjaja. *Tokovi istorije (Beograd)*, no. 1, pp. 73 – 95.

PILJAK, M., 2014. Power Game in Tito's Yugoslavia: Conundrum of Aleksandar Rankovic's Overthrow from Power. *Tokovi istorije (Beograd)*, no. 3, pp. 159 – 176.

RAMET, S. P., 1991. *Nationalism and Federalism in Yugoslavia (1962 – 1991)*. Bloomington, Indiana University Press.

SHTYLLA, Z., 1993. The Deportation of Albanians in Yugoslavia After the Second World War (1950 – 1966). *The Truth on Kosova*. Tirana: Encyclopaedia Publishing House, pp. 233 – 241.

VICKERS, M., 1998. *Between Serb and Albanian. A History of Kosovo*. New York: Columbia University Press.

ZEJNELI, Z., 1988. *Ko je izdao revoluciju*. Prishtina: Jedinstvo.

**THE POLICY OF BELGRADE TOWARDS THE TURKISH
AND THE ALBANIAN MINORITIES
IN THE YUGOSLAV FEDERATION
WITH AN EMPHASIS ON DEMOGRAPHY
FROM THE END OF WORLD WAR II TO TITO'S DEATH**

✉ **Dr. Mariyana Stamova, Assoc. Prof.**

WoS Researcher ID: AAJ-5659-2021

ORCID iD: 0000-0003-3244-870X

Institute for Balkan Studies and Centre of Thracology "Prof. Alexander Fol"

Bulgarian Academy of Sciences

45, Moskovska St.

1000 Sofia, Bulgaria

E-mail: mstamova@balkanstudies.bg